

De les notes als números

Per controlar la seva música i defensar-se del fisc els Beatles van crear la discogràfica Apple dins un conjunt d'empreses. No van ser pas els primers ni els últims músics que van passar de fer notes a fer números.

El 130 de gener del 1969, ara fa trenta anys, els Beatles van fer el seu darrer concert plegats, al terrat de l'edifici on tenien la discogràfica, Apple Records. La fi del concert, interromput per la policia, simbolitza una mica la fi del somni empresarial dels Beatles, que, a més d'una discogràfica, també incloïa unes seccions creades l'abril del 1967 amb l'emblema de la mitja poma.

Amb la mort del mànager, Brian Epstein, el Beatles van crear un grup empresarial regit per l'esperit hippy dels anys 60, de forma que poguessin controlar la seva carrera musical, promoure nous creadors i, sobretot, evitar que el fisc anglès els reclamés massa diners en impostos. A més del segell discogràfic, hi havia una botiga de moda, uns estudis d'enregistrament, una productora de cinema, una oficina d'invents, una guarderia

ria per als treballadors d'Apple i més seccions que ni van arribar a funcionar.

La desproporció entre els molts creadors d'imaginació desbocada i la manca de gestors professionals va fer que el grup Apple sofrís grans pèrdues i comencés a encaminar els Beatles cap a la fallida. El febrer del 1969 Allen Klein va entrar a l'eixelebrat imperi Apple, tot i la negativa de Paul, i tancà totes les seccions, excepte la discogràfica, l'única que funcionava. El segell Apple, a més de discos dels Beatles, també va editar LP de Badfinger, Mary Hopkin, James Taylor, The Modern Jazz Quartet i més.

Però els Beatles no van pas ser els primers ni els últims músics que van crear una discogràfica. Molts artistes han creat un segell, sia per controlar la seva música, sia per canviar d'ocupació,

sia per fer-se rics. N'hi ha que han funcionat, n'hi ha que han hagut de plegar, i la majoria han estat comprades per les multinacionals de la indústria discogràfica, que cada cop són menys i més grans.

Els anys 50 el cantant i pianista de blues St. Louis Jimmy va crear JOB, que en enfonsar-se va ser recuperada per Chess. També el trompetista Herp Alpert va crear A&M, a final dels anys 60, de primer per fer discos i després per dedicar-s'hi completament i enriquir-se venent la música de Janet Jack-

Amb la mort del seu mànager, Brian Epstein, els Beatles crearen Apple per poder controlar la seva carrera musical. Al costat, un dels discos del segell del grup, produït pel mateix Paul McCartney.

Paul McCartney és mort. Un dels rumors més estesos de la beatlemania és el de la suposada mort de Paul McCartney, que hauria estat substituït per l'actual Paul McCartney, un impostor que s'hi assemblaria molt. Aquest rumor, creat per un discjòquei de Detroit, ha estat alimentat per la imaginació delirant de molts fans. Entre les moltes proves que es donen per sostenir aquesta usurpació d'identitat hi ha les següents:

—A la coberta de l'àlbum *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* hi ha una mà damunt el cap d'en Paul, cosa que és símbol de mort. A més, el seu instrument, el baix, surt fet amb flors plantades damunt el que sembla un cos enterrat. A l'interior de l'àlbum, Paul hi apareix amb una cinta al braç i les lletres O.P.D., acrònim que s'utilitza al Canadà per *Officially Pronounced Dead* (Declarat oficialment mort).

—La cançó "Glass Onion", de John Lennon, diu "I ací teniu una altra pista per a tots vosaltres/ La morsa era Paul". En algunes societats aquest animal és símbol de la mort.

—A la cançó "Revolution #9", de l'àlbum blanc, hi ha una veu que repeteix *number nine, number nine*, i si, en aquest segment, es fa girar l'LP enrere, es pot sentir *turn me on, dead man*, que entre més

Al costat, Joan Bibiloni i Albert Gil. A sota, Quimi Portet.

Les seves iniciatives empresarials són Blau, Al-leluia Records i Perro Records, respectivament. Les males relacions amb les discogràfiques porten molts músics a prendre la decisió de muntar-se els seus segells.

son, The Police, Joe Coker i Cat Stevens. Però els anys 80, el seu negoci, també se'l quedà una multinacional.

Els irlandesos U2 també van fundar una discogràfica per promoure artistes joves, i fins i tot van comprar una part d'Island Records. Més músics de tota mena d'estils i àmbits que s'han posat a fer números amb més o menys sort són George Harrison, Ringo Starr, Bestie Boys, Ani Di Franco, Fermín Muguruza i molts més. Dos dels casos més coneguts són els de David Byrne i Peter Gabriel, amb els segells Luaka Bop i Real World respectivament, que van entrar en el negoci per editar músiques de tot arreu del món.

Mallorca, la primera. Al nostre país també hi ha músics que han decidit de crear una discogràfica. Els primers a fer-ho van ser els guitarristes mallorquins Joan Bibiloni i Toni Fernández, tots dos l'any 1982. El primer va muntar Blau amb Miquel Àngel Sancho

ARXIU / MARC VILA

ARXIU / RICARD CUGAT

per editar el seu primer disc en solitari: *Joana Lluna*. "En aquell temps –recorda Bibiloni– era difícil de muntar una discogràfica, feien falta molts papers". La cosa va rutllar fins que Bibiloni va signar per Polygram i va abandonar Blau el 1989. Convençut de la necessitat de vetllar per ell mateix, Bibiloni hi tornà l'any 1992 amb la discogràfica Swingmedia. "Ho vaig fer per comoditat, per fer coses que no són per a multituds sinó més aviat de 'petit comitè', coses més personals". En canvi, en Toni Fernández es va embarcar en el món empresarial amb l'objectiu de mantenir-se en la música en una posició molt més segura que no la que podia oferir la vida d'un grup de rock. Així va crear Digital, un segell que havia de donar-li diners per anar ampliant el seu estudi. Però aviat la discogràfica va tenir sentit tota sola. Sobretot quan a partir del 1992 es va ajuntar amb Miquel Brunet, del grup de cançó

popular Valldemossa, per crear Ona Digital, empresa amb estudis d'enregistrament i discogràfica. A diferència de Bibiloni, que dedica bona part del seu temps a la composició i a la interpretació, Brunet i sobretot Fernández es dediquen ara molt més al segell i a l'estudi que no a cantar i a tocar en grup.

Un altre músic que va ficar-se en el negoci dels discs va ser Salvador Escribà, cantant de la Salseta del Poble-sec. Ell i tres membres del grup van muntar Salseta Discos l'any 1986 per editar el seu nou disc. "La discogràfica del disc anterior, Belter, havia fet fallida, i les multinacionals s'acabaven de traslladar totes a Madrid", explica Escribà. De fer els seus discs van passar a editar-ne de grups joves a principi dels 90, amb èxits sonats com Sopa de Cabra o Umpah-pah, grups que van saltar a discogràfiques multinacionals. Per aquelles èpoques Escribà dedicava més temps a l'empresa que no pas al

coses vol dir: "estimula'm, home mort".

–Si fem girar enrere l'LP, entre la cançó "Black Bird" i "I'm so Tired", es pot sentir, més o menys, *Paul is dead, miss him, miss him* ("Paul és mort, l'enyorem, l'enyorem").

–A la fi del tema "Strawberry Fields Forever" John Lennon diu una cosa com ara *I buried Paul* ("Vaig enterrar en Paul").

En realitat diu *cranberry sauce* (salsa de nabius).

–A la coberta del disc *Abbey Road*, on els quatre membres del grup travessen un pas zebra en fila índia, Paul hi apareix descalç (sovint els morts s'enterren sense sabates) i amb el pas canviat respecte als altres quatre Beatles. Tot el quadre sembla un enterrament, amb en John vestit de blanc, com un capellà, en Ringo de

negre, com qui aguanta el penó fúnebre, i George amb roba texana, com l'enterramorts.

Psicòpata inspirat. El psicòpata Charles Manson va fer una matança que va commoure el món. Quan el van agafar, va assegurar que s'havia inspirat en els missatges amagats als discos dels Beatles i, en concret, en la cançó "Helter Skelter", que apareix al disc *The Beatles*

grup, cosa que s'ha invertit amb la disminució d'edicions de discos.

El cas de Toni Oró, músic dels Solistes de la Costa i origen de la discogràfica Tram, és diferent de la resta. Tot va començar quan un grup de músics van crear una associació cultural, entre els anys 89 i 90, dedicada a fer i divulgar la música tradicional i els concerts del cicle Tradicionàrius. Oró es va dedicar a la discogràfica de l'associació, i a mesura que el Tradicionàrius va agafar volada van decidir d'independitzar l'empresa que feia els discos, Tram. Des d'aleshores Oró es dedica "un 50% al grup i un 50% a Tram" i reconeix que muntar una discogràfica sense calers és "un mal negoci".

En Quimi Portet i Manolo García van crear Perro Records el 1990, quan amb el grup que formaven, El Último de la Fila, feren el disc *Pequeño catalogo de seres y estares*. "Van crear Perro com un escut protector del nostre treball artístic davant la indústria discogrà-

fica", diu Portet, i afegeix: "però mai no vam voler fer una empresa i editar-hi treballs d'altri". En Quimi assegura també que, d'aquesta manera, només es dedica a la música i que la discogràfica no li roba "ni un segon".

A principi dels 90 van aparèixer dues noves discogràfiques creades per músics, és el cas d'Al-leluia Records (1993) i Música Global (1994). La primera va ser impulsada per dos grups de rock, Brams i Matamala, als quals va afegir-se Oculats. Tots tres van passar per una "mala experiència" amb la discogràfica Audiovisuals de Sarrià, però, com explica Albert Gil, de Matamala, el grau de pirateria era tan gran que els va ser fàcil d'anar-se'n. L'Albert Gil, l'únic dels músics dels grups que treballa a Aleluia, assegura que l'empresa li roba un 60% del temps i que només li'n resta un 40% per al seu grup.

El cas de Música Global té més a veure amb la voluntat d'un cantant que volia dedicar-se de ple a l'em-

ARXIU

presa discogràfica. Salvador Cufí era un dels socis de l'empresa de so Global SL, que va tenir l'oportunitat d'enregistrar el segon disc de Ja T'ho Diré. Van crear la discogràfica, ell se'n va encarregar, i de seguida va veure que aquest era el seu futur. Va comprar el segell, va ampliar el catàleg d'artistes i actualment hi dedica un 90% del temps. El 10% que li'n resta, que només són alguns caps de setmana, encara fa de cantant amb l'Orquestra Aquarel·la.

Peter Gabriel (dalt) va crear Real World per editar músiques d'arreu del món. A sota, d'esquerra a dreta, David Byrne i Salvador Escribà, de la Salseta del Poble-sec, creadors dels segells Luaka Bop i Salseta Discos, respectivament.

Les dues darreres iniciatives empresarials en el món musical són la de sis membres de Los Manolos, que van crear El Ventilador, el 1995, per tenir la màxima llibertat artística ("nostra i dels altres artistes"); i la de Joan Manuel Serrat, que l'any 1997 va participar en la fundació de la discogràfica Zanfonia i que fa poc ha comprat la petita discogràfica barcelonina Betibú i ha creat nous subsegells. En aquest cas i en els altres, que tot sigui per l'autosuficiència i la mínima dependència possible dels capricis de les multinacionals.

Oriol Cortacans

(1968), l'anomenat 'àlbum blanc', per assassinar tota aquella gent, entre la qual hi havia l'actriu Sharon Tate. Manson fins i tot va editar un disc l'any 1970 titulat *Lie*.

Públic caní. Al disc *Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band* de l'edició anglesa, s'hi va enregistrar una nota a 20.000 Hz que només els gossos podien sentir.

Rebutjats. Abans de signar un contracte discogràfic amb EMI, a través del productor George Martin, els Beatles foren rebutjats unes quantes vegades. Una de les discogràfiques que els va rebutjar va ser la discogràfica aleshores més potent del Regne Unit, Decca, que va considerar que aquell grup de províncies feia una música amb un so de guitarres passat de moda. En lloc dels Beatles Decca va contractar Brian Poole and the Tre-

meloos. L'error va ser parcialment corregit més tard amb la contractació dels Rolling Stones —això sí, a petició dels Beatles.

*Algunes curiositats d'aquestes i més encara es poden trobar a *Diccionario de los Beatles* de Ramon Moreno, editat per l'editorial valenciana La Máscara, i també a *Rock Lists* de Dave Marsh, editat per Simon&Schuster.